

BÖLÜM 27

ÖZGÜL ÖĞRENME BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK ÖNERİLER

Macid Ayhan MELEKOĞLU

Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

Okuma (Disleksi) ile İlişkili Sorunlara Yönelik Öneriler

Araştırmalar özgül öğrenme bozukluğu (ÖÖB) olan öğrencilerin yapılandırılmış bir ders aracılığıyla en iyi şekilde öğrendiklerini göstermektedir (1). Yapılandırılmış bir ders kapsamında öğretmenler öğrencilere, bir sonraki derste neler öğreneceklerini söylemektedir. Ayrıca öğretmenler öğrencilerin önceki derslerde edindikleri bilgi ve becerileri, diğer derslerde de kullanmalarını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, öğretmenler ÖÖB olan öğrencilere yönelik açık ve sistematik bir öğretim sunmalıdır. “Açık” önemli becerilerin ve bilgi türlerinin öğretmen tarafından doğrudan öğretilmesi olarak açıklanmaktadır. Açık bir öğretimde öğrencilerin sadece öğrenme fırsatlarına rastlantısal veya bilinçli olarak maruz kalmasıyla anahtar beceriler ve bilgiler konusunda çıkarım yapması beklenmemektedir. ÖÖB olan öğrenciler dersler kapsamında öğrenmeleri gereken bilgiyi/içeriği nasıl sergilemesi ve/veya kullanması gerektiğini bir öğretmenden görmeli/model almalı ve sonrasında öğretmenin rehberliğinde kendisi sergilemeye/kullanmaya çalışmalıdır. Öğretimin “sistematik” olması planlı ve mantıksal bir sıraya göre gerçekleştirilmesi demektir. Öğretmenler öğrencilerinden öncelikle daha basit kelimeleri okumadan uzun ve karmaşık kelimeler okumalarını beklememelidir. Öğrencilerin daha basit düzeyde matematik işlemlerini ve/veya problemlerini çözmeden daha karmaşık matematik işlemlerine geçmeleri beklenmemelidir. Benzer bir şekilde daha az sestten oluşan kelimeleri ve daha az sayıda kelimeden oluşan cümleleri yazmadan daha uzun ve karmaşık kelime ve cümleler yazmaları beklenmemelidir. Ayrıca, öğretmenler öğretim sürecinde hem normal başarı sergileyen öğrencileri hem de akademik becerilerde zorlanan öğrencileri motive etmeye ve derste katmaya çalışmalıdır. Örneğin, öğretmenler öğrencilerin çeşitli konulardan ve okuma seviyelerinden kitaplara erişimlerini sağlamalıdır ve öğrencilerin ilgi duydukları konularda kitaplar seçme ve kitapları birbirleriyle paylaşma fırsatlarıyla karşılaşmalarını sağlamalıdır (2).

Özgül öğrenme güçlüğü olan öğrenciler daha yoğun bir öğretim almalı ve daha fazla sayıda alıştırma yapma imkânı elde etmelidir. Bu şekilde yoğun desteklerin mümkün olduğu kadar erken sağlanabilmesi önemlidir çünkü zaman geçtikçe öğrenme problemlerini düzeltmek daha da zorlaşmaktadır (3). ÖÖB olan öğrencilerle çalışan öğretmenlerin çok çeşitli öğretim yöntem ve stratejileri konusunda bilgiye ve uygulama deneyimine sahip olması önem arz etmektedir. Bilgiyi edindirme sürecinde öğretmenler doğrudan öğretim ve bilişsel strateji öğretimi gibi öğretim yöntemlerini kullanmanın yanı sıra içeriği

Okurken kelime hazinesini desteklemek için

- Bilmediğiniz kelimeleri, kelimeyi içeren cümleyi, sayfa numarasını, anlamı hakkında tahmininizi, telaffuzunu, sözlük tanımını ve kelimenin kullanıldığı yeni bir cümleyi içeren bir kişisel sözlüğe kaydedin.
- Sözcükler arasında ilişkiler kurarak, başka sözcüklerle ifade ederek ve bir fikri detaylandırarak yazılı ve sözlü ifade için kelime dağarcığınızı geliştirin.
- Yazma, kod çözme ve anlama becerilerini geliştirmek için öğrencilere örnekleri, son ekleri ve kök kelimeleri öğretin.
- Hedef kelimeleri yazma alıştırmaları yapmak için bol bol fırsat verin. Öğrenciden bunları söylemesi veya cümlelerde veya bir hikâyede kullanması istenebilir.
- Konuşma çıktısı olan bir elektronik hecele-yici (elektronik sözlük gibi) veya web tabanlı bir sözlük ile bilmediğiniz sözcükleri arayın. Örneğin, birçok çevrimiçi sözlük bir kelimenin telaffuzunu ve tanımını sağlar.

Okuduktan sonra

- Metni okumadan önce karşılaştığınız soruların cevaplarını sözlü olarak ifade edin veya yazın ve cevapları bir arkadaşınızla veya aile üyenizle paylaşın.
- Hikâye için alternatif bir son oluşturun veya bir devam filmi yazın.
- Bir metinden önemli sahneleri canlandırın veya kinestetik öğrenenler için “Nasıl Yapılır” gösterileri yapın.
- Öğrencilerden metinden çıkarımlar yapmalarını isteyin (ör. «Ana karakterin nasıl hissettiğini düşünüyorsunuz?» «Aynı hızda hareket eden daha ağır veya daha hafif bir nesneyi durdurmanın daha zor olacağını düşünüyor musunuz?»)

Sesli okuma

- Aşağıdaki unsurları içeren bir “okuma çıracılığı” yoluyla okuma akıcılığını artırın:
- Akıcı okuma modelleri.
- Okuma akıcı olana kadar aynı parçanın tekrarı.
- Dramatik okumalar (yani skeçler, şiirler ve konuşmalar).
- Okuma hızı ve akıcılığının düzenli takibi ve grafiğinin oluşturulması.

KAYNAKLAR

1. Reid R, Lienemann TO, & Hagaman JL. Strategy Instruction for Students with Learning Disabilities. New York, NY, Guilford Press, 2013
2. Bender WN, & Larkin MJ. Reading Strategies for Elementary Students with Learning Difficulties. Thousand Oaks, CA, Corwin Press, 2009.
3. Balıkcı OS, & Melekoglu MA. Early signs of specific learning disabilities in early childhood. International Journal of Early Childhood Special Education 2020; 12 (1): 84-95.
4. Wong BYL, Graham L, Hoskyn M, & Berman J. The ABCS of Learning Disabilities. Burlington, MA, Elsevier Academic Press, 2008.
5. Fletcher JM, Reid Lyon G, Fuchs LS, & Barnes MA. Learning Disabilities From Identification to Intervention. New York, NY, The Guilford Press, 2007.
6. Melekoğlu MA. Özel Öğrenme Güçlüğüne Giriş. Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar içinde. Editör: Melekoğlu MA, Çakıroğlu O. Ankara, Vize Akademik, 2019, s. 1-33.
7. Bender WN. Differentiating Instruction for Students with Learning Disabilities. Thousand Oaks, CA, Corwin Press, 2008.
8. Balıkcı ÖS. Özel Öğrenme Güçlüğüne ve Okuma. Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar içinde. Editör: Melekoğlu MA, Çakıroğlu O. Ankara, Vize Akademik, 2019, s. 175-195.
9. Training on Learning Disabilities for Parents and Teachers. In the teaching - learning process objectives and contents. <http://helpdeskinId.com/index.php/en/guidance-for-school-3/compensative-strategies/in-the-teaching-learning-process-objectives-and-contents>. Erişim tarihi: 17 Nisan 2021.